

Aanbevelingen Nederlands maatschappelijk middenveld

69^e sessie van de VN Commission on the Status of Women en Beijing+30

In 2025 staat de CSW in het teken van Beijing +30. Er wordt teruggeblikt op de implementatie van de Beijing Declaratie en *Beijing Platform for Action* (BPFa) in de afgelopen 30 jaar. Welke vooruitgang is er de afgelopen 5 jaar geboekt en welke uitdagingen liggen er voor de toekomst?

In de afgelopen jaren is er wereldwijd op diverse domeinen vooruitgang geboekt, zoals op het gebied van onderwijs en het aandeel vrouwen in de politiek. In Nederland is onder andere de vertegenwoordiging van vrouwen in de top van grote bedrijven toegenomen, de verplichte minimum bedenktijd voor abortus afgeschaft en het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld ontwikkeld.

Op veel vlakken echter gaat de vooruitgang traag en ongelijk, is deze gestagneerd of is er zelfs sprake van achteruitgang. Volgens de *Global Gender Gap Index* (2024) heeft nog geen enkel land de genderkloof weten te dichten. Sinds het begin van de meting in 2006 is de gendergelijkheid wereldwijd met slechts 0,1% toegenomen. Met het huidige tempo duurt het nog 134 jaar voordat de wereldwijde genderkloof gedicht is. In 44% van de 146 deelnemende landen neemt de genderkloof zelfs toe.ⁱ Slechts 2 procent van de EU-bevolking leeft in een land waar de genderkloof voor meer dan 80% gedicht is (Zweden).ⁱⁱ Volgens de *SDG Gender Index 2024* ligt geen enkel land op schema om de 2030 Agenda voor *Sustainable Development Goal 5* voor gendergelijkheid te behalen. Zonder gendergelijkheid kan 74% van de SDG doelen niet behaald worden, zoals het stoppen van armoede en honger of het bereiken van vrede. Het verkleinen van de genderkloof had de wereld 12 biljoen dollar aan economische groei kunnen opleveren tussen 2015 en 2025.ⁱⁱⁱ

De wereld staat voor aanzienlijke uitdagingen. We hebben te maken met meerdere, elkaar versterkende crises, waaronder een klimaatcrisis en -rampen, de nasleep van de Covid-19 pandemie en het risico op andere wereldwijde pandemieën, gewapende conflicten en humanitaire crises. Dergelijke crises hebben een ongelijke impact op vrouwen en meiden en vergroten de bestaande ongelijkheid.

Digitale ontwikkelingen en nieuwe technologieën hebben een grote impact op gendergelijkheid en de rechten van vrouwen en meiden. Het biedt kansen, zoals toegang tot informatie, onderwijs en diensten, en mogelijkheden om zich te organiseren en uit te spreken. Tegelijkertijd brengt het ook risico's met zich mee. Zo versterken algoritmes en kunstmatige intelligentie (AI) en de verspreiding van mis- en desinformatie bestaande gender bias en zorgen deze ontwikkelingen voor nieuwe (uitings)vormen van discriminatie, uitsluiting en seksueel en gendergerelateerd geweld.

Wereldwijd staan liberale democratieën en internationale samenwerking en verdragen onder druk door de normalisatie van conservatieve, extreemrechtse, nationalistische en anti-genderbewegingen die de basale mensenrechten en vrijheden van vrouwen en meiden inperken. Dat geldt in het bijzonder voor vrouwen en meiden die ook op grond van andere kenmerken worden buitengesloten en achtergesteld, zoals migrantenvrouwen, zwarte vrouwen, vrouwen met een handicap en lbtqi+-vrouwen. Ook in Nederland. Als gevolg staat de agenda voor vrouwenrechten en gendergelijkheid steeds meer onder druk, is er minder ruimte en financiering voor maatschappelijke organisaties die zich hiervoor inzetten en is de veiligheid van vrouwelijke voorvechters van mensenrechten (*Women Human Rights Defenders*) in gevaar. Een versnelde implementatie van het BPfA en de daaropvolgende overeengekomen afspraken is essentieel om verdere achteruitgang te voorkomen en cruciaal voor het behalen van de SDGs in 2030.

Het Nederlands maatschappelijk middenveld roept daarom op tot een politiek uitkomstdocument voor Beijing+30/CSW69 waarin de toezeggingen die regeringen in Beijing in 1995 en sindsdien bij de CSW en gerelateerde processen hebben gedaan niet alleen worden bevestigd maar ook verder worden versterkt. We roepen Nederland en alle andere staten en actoren op tot **directe transformatieve actie en implementatie** van de bestaande internationale afspraken en verdragen op het gebied van mensenrechten en gendergelijkheid, waaronder BPfA, CEDAW, UNSCR 1325, ICPD Platform for Action, ILO Conventies, de Istanbul Conventie, COP en het VN-Verdrag Handicap, waarbij deze elkaar moeten **versterken**.

De onderstaande aanbevelingen zijn gebaseerd op de aanbevelingen van het Nederlandse maatschappelijk middenveld voor CSW65 t/m 68, Beijing+20 en Beijing+25, de meest recente CEDAW- en GREVIO-schaduwrapportages, het NGO Review Report Beijing+20 en recente consultaties met een diverse groep van organisaties en individuen uit het Nederlandse maatschappelijk middenveld. We benadrukken dat de eerdere aanbevelingen vanuit het maatschappelijk middenveld nog steeds onverminderd relevant, actueel en urgent zijn.

Algemeen principe: laat niemand achter

Vrouwen en meiden¹ zijn geen homogene groep. Zij worden disproportioneel geraakt. Het is van belang dat het uitkomstdocument erkent hoe ongelijke machtsrelaties, gendernormen, -rollen en -stereotypen bijdragen aan genderongelijkheid. En dat zij een extra, onevenredig effect hebben op vrouwen, meiden en gender non-conforme personen als dit kruist met andere kenmerken, posities of identiteiten, zoals het hebben van een beperking, vluchtelingen- of migrantenstatus, inheemse afkomst, leeftijd, alleenstaand moederschap, genderidentiteit en -expressie, seksuele oriëntatie, het zijn van een mensenrechtenactivist of sekswerker.

Om ervoor te zorgen dat niemand wordt achtergelaten, roepen we de Nederlandse overheid op om:

- Ervoor te zorgen dat vrouwen, meiden en gender non-conforme personen in al hun diversiteit betekenisvol kunnen participeren en hun volledige potentieel kunnen bereiken.
- vrouwen en meiden in al hun diversiteit te erkennen en dit te implementeren in beleid, waaronder de diverse vormen van identiteiten, huishoudens en gezinnen² en de daarmee gepaarde verschillen in uitgangspunten en behoeftes en de bescherming van de rechten van *alle* individuen te garanderen.

¹ In dit document verwijzen we naar vrouwen, meiden en gender non-conforme personen van alle religies, etniciteiten, klassen, leeftijden, seksuele oriëntaties, geslachtskenmerken, inheemse afkomsten, werkstatus, HIV- en gezondheidstoestanden, genderidentiteiten- en expressies en met en zonder beperking. Ongeacht waar zij wonen en elke andere status die invloed kan hebben op hoe zij leven.

² Zoals alleenstaanden, eenoudergezinnen, samengestelde gezinnen en *same sex-couples*.

- het belang van taal te erkennen in het CSW proces en in politieke processen in het algemeen. Om de onderliggende oorzaken van genderongelijkheid aan te pakken is het belangrijk dat gender en gendergelijkheid expliciet benoemd worden, Bevorder ook non-binair en inclusief taalgebruik.
- ervoor te zorgen dat het Beijing+30- en CSW-proces toegankelijk is voor een zo divers mogelijke groep maatschappelijke (vrouwen)organisaties en jongeren, inclusief de voorbereiding en tijdens de onderhandelingen, zodat stemmen van en zo groot mogelijke diversiteit aan vrouwen en meiden gehoord worden.
- te zorgen voor genoeg financiering voor de volledige implementatie van de bestaande internationale afspraken en verdragen op het gebied van mensenrechten en gendergelijkheid en ook andere lidstaten hiertoe op te roepen.^{iv}

Voor duidelijkheid en continuïteit is er voor gekozen om de titels van de BPfA *Critical Areas* als kopteksten te behouden, ook al is de bewoording vaak niet inclusief.

A. Vrouwen en armoede

Wereldwijd leven er meer vrouwen dan mannen in armoede^v. De oorzaken en gevolgen van armoede zijn voor vrouwen en meiden vaak anders. Zo hebben zij minder rechten^{vi} op toegang tot financiële middelen en hulpbronnen, (kwaliteits)onderwijs, werkgelegenheid, goede werkomstandigheden, een zeker en leefbaar inkomen, vermogen, ondernemerschap, financiële diensten en instituties en betaalbare en toegankelijke (publieke) voorzieningen. Zij zijn hierdoor vaker afhankelijk van een partner en lopen een groter risico om in armoede te belanden of slachtoffer te worden van seksueel en gendergerelateerd geweld. Ook zijn vrouwen en meiden ondervertegenwoordigd in financiële instituties en besluitvorming, terwijl zij belangrijke *change agents* zijn in het voorkomen en bestrijden van armoede.

Om de doelstellingen onder critical area A te behalen is het noodzakelijk om:

- het recht van vrouwen op werk te beschermen en te bevorderen, en te zorgen voor gelijke toegang tot waardig betaald werk, (land) eigenaarschap, ondernemerschap en innovatie, door onder andere het garanderen van gelijke rechten en implementatie van juridische bescherming^{vii}, het tegengaan van genderstereotypen, meervoudige en intersectionele vormen van discriminatie, uitbuiting en uitsluiting, het tegengaan van gendersegregatie, het bevorderen van een gelijke verdeling van zorgtaken door o.a. betaald ouderschapsverlof voor alle ouders, een adequaat openbaar, toegankelijk en betaalbaar aanbod van kinderopvang en een adequaat beleid op het gebied van flexibele werktijden^{viii}.
- Vakbondsvrijheid en het recht op gezamenlijk onderhandelen te garanderen, en gelijke deelname en leiderschap van vrouwen in vakbonden te stimuleren.
- de financiële zelfredzaamheid, zelfstandigheid, autonomie en inclusie van vrouwen en meiden in al hun diversiteit te vergroten.
- de risico's op armoede te bestrijden en het tegengaan van armoede bij de allerarmste, gemarginaliseerde en gestigmatiseerde groepen, waaronder migranten- en vluchtelingenvrouwen en -meiden, vrouwen en meiden in rurale gebieden, het globale Zuiden, mensen met een beperking en inheemse vrouwen en meiden. Ook hebben vrouwen die ouder worden een grotere kans om in armoede te leven, met name lbtq+ vrouwen, vrouwen met een handicap en vrouwen van kleur^{ix}.

B. Onderwijs en opleiding van vrouwen

Er is in de afgelopen jaren wereldwijd significante vooruitgang geboekt op het gebied van onderwijs voor meiden en vrouwen. Sinds 2015 gaan er 50 miljoen meer meiden naar school. Tegelijkertijd bestaan er grote regionale verschillen in de toegang tot onderwijs voor vrouwen en meiden en kunnen zij vaak niet naar school als gevolg van genderongelijkheid en discriminatie, waaronder armoede, gendergerelateerd geweld, en kindhuwelijken. Van de 84% van de landen die het recht op onderwijs wettelijk beschermt, garandeert slechts 57% dit expliciet zonder discriminatie op grond van sekse en/of gender^x. Digitale en technische educatie voor meiden en vrouwen wordt belemmerd door een gebrek aan fysieke toegankelijkheid, betaalbaarheid, toegang tot en het verwerven van kennis en vaardigheden, en sociale normen.

Om de doelen onder critical area B te realiseren is het noodzakelijk om:

- de financiële, fysieke en veilige toegang tot (digitaal) kwaliteitsonderwijs te garanderen op alle niveaus, die voldoet aan de specifieke behoeften van vrouwen en meiden in al hun diversiteit.
- te investeren in kwaliteitsonderwijs voor vrouwen en meiden in al hun diversiteit en in alle levensfasen. Te zorgen voor inclusieve, kwalitatieve, relationele en seksuele vorming en onderwijs over seksualiteit, gezonde en respectvolle relaties, consent, seksueel plezier, genderdiversiteit, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, HIV/AIDS en mensenrechten voor zowel jongens als meiden in alle curricula, op alle niveaus en gedurende de levensloop. Om SGGG, gedwongen (kinder)arbeid, financiële afhankelijkheid en armoede te voorkomen en gendergelijkheid, gezondheid en zelfbeschikking te verbeteren.
- de digitale genderkloof te dichten en het faciliteren en versterken van gelijke, vrije en eerlijke toegang voor vrouwen en meiden in al hun diversiteit tot kennis, hulpbronnen, waardig betaald werk, ondernemerschap en innovatie, financiering, instituties en (publieke en financiële) diensten.
- te zorgen voor volledige, gelijke en betekenisvolle participatie van vrouwen en meiden in al hun diversiteit in STEM, ICT en R&D onderwijs, door het tegengaan van genderstereotypen en sociale normen die ten grondslag liggen aan de (digitale) genderkloof en ondervertegenwoordiging van vrouwen en meiden in deze sectoren.

C. Vrouwen en gezondheid

De levensverwachting van zowel vrouwen als mannen is in de afgelopen decennia toegenomen, maar brengen vrouwen een groter deel van hun leven door in slechte gezondheid. Medisch onderzoek houdt nog steeds geen of weinig rekening met de impact van sekse en gender^{xi}. Vrouwen en meiden hebben ongelijke toegang tot gezondheidszorg, inclusief seksuele en reproductieve gezondheidszorg, door gebrek aan financiële middelen, beperkte mobiliteit, restrictieve wet- en regelgeving en stigma. Daarnaast hangen armoede en onderwijs samen met de gezondheid van vrouwen en meiden. Ook is SGGG tijdens de COVID-19 pandemie gestegen en wordt gesproken over een 'schaduw pandemie'^{xii}.

Om de doelen onder critical area C te realiseren is het noodzakelijk om:

- de universele toegang tot preventieve, curatieve, herstellende en palliatieve gezondheidszorg te garanderen, voor alle vrouwen en meiden. Deze moet van voldoende kwaliteit en effectiviteit zijn zonder financiële barrières.
- seksuele en reproductieve gezondheid en rechten te realiseren, door de beschikbaarheid, toegankelijkheid, betaalbaarheid, kwaliteit en financiering van jeugd vriendelijke,

gendertransformatieve seksuele en reproductieve gezondheidsdiensten en informatie. Waaronder betaalbare en toegankelijke anticonceptie en veilige en legale abortus voor iedereen.

- intersectionele, gender-gedisaggregeerde gezondheidsdata te verzamelen, analyseren en rapporteren voor de ontwikkeling en het gebruik van gezondheidsinnovaties, zoals medicijnen en medische apparatuur, maar ook gezondheidsprogramma's en – beleid dat gendergelijkheid bevordert.
- te investeren in op vrouwen gericht onderzoek om de hiaten in onvoldoende onderzochte, vaak niet gediagnosticeerde gezondheidscomplicaties voor vrouwen en ziekten en aandoeningen die vrouwen disproportioneel raken.

D. Geweld tegen vrouwen

Seksueel en gender gerelateerd geweld (SGGG) is een van de meest wijdverbreide, aanhoudende en verwoestende mensenrechtenschendingen en treft vrouwen en meiden in al hun diversiteit. Eén op de acht vrouwen en meiden tussen de 15-49 jaar heeft in het afgelopen jaar seksueel of fysiek geweld meegemaakt van een intieme partner, in sommige landen is dit zelfs één op de drie.^{xiii} Ook economisch geweld, zoals het niet mogen werken of geen toegang hebben tot een bankrekening en financiële onderdrukking zijn ook vormen van SGGG. Bovendien hangt SGGG samen met armoede, en het risico op SGGG en mensenhandel neemt toe in (de nasleep van) conflicten, oorlogen en klimaatrampen, zoals ontheemding. Wanneer vrouwen en meiden toegang hebben tot internet, hebben zij vaker te maken met digitaal geweld, zoals seksuele intimidatie, (fysieke) intimidatie *cyberstalking*, *sextortion*, haatcampagnes en misogynie. Bovendien hangt online SGGG samen met SGGG in de offlinewereld en kan offline geweld gefaciliteerd en versterkt worden door technologie. Het risico op het meemaken van SGGG hoger voor vrouwen en meiden die intersectionele vormen van discriminatie ervaren.

Om de doelen onder critical area D te realiseren is het noodzakelijk om:

- alle vormen van SGGG te voorkomen en beëindigen, inclusief partnergeweld, non-partner seksueel geweld, verkrachting (inclusief binnen het huwelijk), femicide, geweld gebaseerd op genderidentiteit en/of expressie en door technologie gefaciliteerd gender gerelateerd geweld. Onder andere door financiële, juridische en medische steun te bieden, schadelijke normen en praktijken aan te pakken en het recht op zelfbeschikking en lichamelijke integriteit voor alle vrouwen en meiden te borgen.
- de juridisch bindende internationale verdragen uit te voeren, waaronder CEDAW, de Istanbul Conventie en IAO Conventie 190 en andere overheden te stimuleren deze te ratificeren en implementeren.
- te zorgen voor een coherente, geïntegreerde en gendertransformatieve beleidsstrategie voor het duurzaam voorkomen en bestrijden van (online) SGGG en discriminatie.
- beleid en programma's te ontwikkelen die de risicofactoren en onderliggende oorzaken van SGGG aanpakken. Hierin moet expliciet aandacht zijn voor de rol van mannen en jongens ter preventie van SGGG, het tegengaan van genderstereotypen, ongelijke machtsverhoudingen, en het bevorderen van een positieve sociale norm.
- toegang te garanderen tot gendersensitieve, preventieve gezondheidszorg en veilige toegang tot opvangplekken voor mensen van alle genderidentiteiten. Zorgen dat SGGG gerapporteerd kan worden via veilige, toegankelijke en vertrouwelijke en ondersteunende (juridische) diensten die aansluiten bij de behoeftes van de slachtoffers. Vergroot de kennis over en bewustwording van seksueel en gendergerelateerd geweld bij instituties, werkgevers, hulp- en zorg verlenende instanties, politie en justitie.

- groepen te beschermen die extra risico lopen op (online) SGGG en vervolging, zoals (vrouwelijke) activisten, politici, journalisten, *Women Human Rights Defenders*, verdedigers van de leefomgeving van inheemse groepen en van gendergelijkheid- en LHBTIQ+ rechten, migranten en vluchtelingen, evenals sekswerkers en vrouwen en meiden met een handicap.

E. Vrouwen en gewapend conflict

In de afgelopen jaren is het aantal (gewapende) conflicten wereldwijd toegenomen, evenals het aantal mensen dat humanitaire hulp nodig heeft. Deze groeiende humanitaire crises hebben grotere gevolgen voor vrouwen en meiden, zoals het risico op het meemaken van seksueel en gender gerelateerd geweld, uitbuiting, het verlies van middelen en beperkte toegang tot hulp. In 2023 woonden wereldwijd 612 miljoen vrouwen en meiden binnen een straal van 50 kilometer van een van de 170 gewapende conflicten^{xiv}. Dit is een stijging van 41% sinds 2015. Bovendien blijft de participatie van vrouwen in formele vredesprocessen achter. In 2023 was slechts 19% van de afgevaardigden, ondertekenaars, waarnemers en bemiddelaars in door de VN geleide vredesprocessen vrouw^{xv}.

Om de doelen onder critical area E te realiseren is het noodzakelijk om:

- de *Women, Peace en Security* (WPS) en de *Youth Peace and Security* (YPS) agenda te implementeren. Herbevestig dat het behoud van internationale vrede en veiligheid een voorwaarde is voor het verwezenlijken van de BPFa en gendergelijkheid en werk toe naar wereldwijde ontwapening en vrede^{xvi}.
- de cruciale rol van vrouwen en meiden te erkennen in het voorkomen van conflicten, bij vredesonderhandelingen en in wederopbouw en te zorgen voor betekenisvolle participatie van vrouwen in al hun diversiteit in vredesonderhandelingen en wederopbouw
- het versterken van universele toegang tot gendertransformatieve, betaalbare, toegankelijke en kwalitatieve seksuele en reproductieve gezondheidsdiensten en informatie voor alle vrouwen en meiden en de meest gemarginaliseerde gemeenschappen. Door het *Minimum Initial Service Package* (MISP) in humanitaire en andere crises en conflicten te implementeren^{xvii}.

F. Vrouwen en de economie

Vrouwen nemen wereldwijd nog altijd minder vaak deel aan de formele economie. Één op de tien vrouwen leeft in extreme armoede^{xviii}. Bovendien leveren vrouwen een disproportionele bijdrage aan onbetaalde zorg en huishoudelijk werk: wereldwijd verrichten vrouwen meer dan driekwart van de onbetaalde zorg en het huishoudelijk werk^{xix}. Dit heeft grote gevolgen voor hun kans op betaald werk en ondernemerschap. Wanneer vrouwen wel betaald werk hebben, verdienen zij gemiddeld minder dan mannen voor hetzelfde werk. Ook zijn ze oververtegenwoordigd in laagbetaalde, onzekere en onveilige beroepen^{xx} en hebben ze minder vaak toegang tot financiële instellingen of een bankrekening.

Om de doelen onder critical area F te realiseren is het noodzakelijk om:

- te zorgen voor een mondiaal rechtvaardig en duurzaam economisch systeem en handelsstelsel, gebaseerd op universele mensenrechten en vrouwenrechten, waarbij ook onbetaald werk en zorg wordt meegenomen als indicator van welvaart. Zet in op een bindend VN-verdrag voor mensenrechten en bedrijfsleven aan de van de *UN Principles for Business and Human Rights*, met expliciete aandacht voor de verantwoordelijkheid die bedrijven hebben voor gendergelijkheid en vrouwenrechten^{xxi}.

- een einde te maken aan belastingontduiking en belastingvoordelen aan multinationals en schuldenkwijschelding voor landen in het Globale Zuiden, zodat landen deze gelden kunnen gebruiken om armoede te bestrijden en te investeren in kwaliteitsonderwijs, zorg en het behalen van de SDG's.
- de unieke en essentiële bijdrage van vrouwen en meiden in al hun diversiteit aan de welvaart en het welzijn van de samenleving te erkennen en waarderen. En te focussen op de opbrengsten van investeringen in gendergelijkheid voor een sociaal rechtvaardigere samenleving. Erken vrouwen en meiden in al hun diversiteit als *agents of change* en waardeer de kennis van lokale gemeenschappen en inheemse groepen.
- het recht van vrouwen op werk te beschermen en te bevorderen, en te zorgen voor gelijke toegang tot waardig betaald werk, ondernemerschap en innovatie, door onder andere het tegengaan van genderstereotypen, meerdere en intersectionele vormen van discriminatie, uitbuiting en uitsluiting, het tegengaan van gendersegregatie, het bevorderen van een gelijke verdeling van zorgtaken door o.a. betaald ouderschapsverlof voor alle ouders, een adequaat openbaar, toegankelijk en betaalbaar aanbod van kinderopvang en een adequaat beleid op het gebied van flexibele werktijden^{xxii}.
- Het 190-verdrag van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) te ratificeren en te implementeren, welke verplicht de lidstaten zorg te dragen voor laagdrempelige, veilig, eerlijke en effectieve procedures voor geweld en intimidatie op en rond het werk, inclusief gendergerelateerd geweld en intimidatie, en het ILO verdrag 189, voor de bescherming van huishoudelijk werkers, naast het implementeren van de andere ILO-verdragen.

G. Vrouwen aan de macht en besluitvorming

Ondanks de toename van vrouwen in parlementen, blijven vrouwen aanzienlijk ondervertegenwoordigd op alle politieke niveaus en in vertegenwoordigende posities in publieke en private sectoren. In 2024 was 26,9% van de parlementariërs vrouw, tegenover 11 % in 1995^{xxiii}. Vrouwen, meiden en jongeren in al hun diversiteit moeten over instrumenten en middelen kunnen beschikken die hun volledige, betekenisvolle en effectieve participatie in besluitvorming op alle niveaus mogelijk maken. Dit geldt ook voor de volledige en betekenisvolle deelname van vrouwen in het voorkomen van conflicten, vredesonderhandelingen en de wederopbouw van samenlevingen. Zo kunnen zij een betere toekomst voor iedereen vormgeven.

Om de doelen onder critical area G te realiseren is het noodzakelijk om:

- een genderbalans in besluitvorming en betekenisvolle representatie in alle instituties en bedrijven en op alle niveaus (lokaal, nationaal en internationaal) te garanderen, inclusief in leiderschapsposities. Doorbreek wettelijke, economische, sociale en culturele barrières voor participatie door het tegengaan van genderstereotypen en sociale normen, discriminatie en uitsluiting, het garanderen van een veilige werkomgeving, toegang tot informatie, netwerken en financiering, het (h)erkennen, verminderen, herwaarderen en herverdelen van onbetaald werk.
- effectieve maatregelen te implementeren voor het bevorderen van participatie en vertegenwoordiging (inclusief monitoring, handhaving en sancties op het niet naleven), zoals: gender quota en gendergelijkheidstrainingen, rolmodellen, mentoring en regelingen om werk en zorg te combineren (waaronder flexibele werkuren en werkplekken, moederschaps-, vaderschaps- en ouderschapsverlof voor alle ouders en toegankelijke, betaalbare en kwalitatieve kinderopvang).

- het recht op vrijheid van meningsuiting, autonomie, privacy, veiligheid, deelname aan democratie, het recht op vereniging en demonstratie te respecteren en te beschermen. Inclusief de bescherming van mensenrechten van vrouwen en meiden in al hun diversiteit, zowel online als offline en zonder belemmeringen en discriminatie.
- duurzame en voorspelbare financiering voor mensenrechten-, gendergelijkheid-, door jongeren geleide, en feministische organisaties te garanderen.

H. Institutionele Mechanismen voor de vooruitgang voor vrouwen

Ondanks het bestaan van institutionele mechanismen om gendergelijkheid bevorderen, blijven het gebrek aan adequate financiële middelen, technische deskundigheid en middelen, en het ontbreken van politieke wil om gendermainstreaming in overheidsbeleid te prioriteren cruciale, wereldwijde uitdagingen. Ook het verzamelen, analyseren, rapporteren en toepassen van representatieve, naar gender uitgesplitste en intersectionele data en statistieken is essentieel om inzicht te krijgen in de onderliggende oorzaken van genderongelijkheid en voor het ontwerpen en uitvoeren van effectief en rechtvaardig beleid en maatregelen om ongelijkheid te voorkomen en tegen te gaan. Doordat er nog steeds een gebrek is aan actuele, kwalitatief goede, vergelijkbare en uitgesplitste data op het individuele niveau blijft veel ongelijkheid verborgen.^{xxiv}

Om de doelen onder critical area H te realiseren is het noodzakelijk om:

- Te zorgen dat beleid, programma's en belastingen op alle niveaus (internationaal, nationaal en lokaal) bijdragen aan het doorbreken van bestaande onrechtvaardige machtsstructuren en uitsluitingsmechanismen. Gendergelijkheid en anti-discriminatie moeten tot een integraal beleidsdoel worden gemaakt, met bijbehorende doelstellingen en indicatoren in alle fasen van de beleidscyclus.
- ervoor te zorgen dat (nieuwe) technologieën en innovaties gendertransformatief en inclusief zijn en bestaande ongelijkheid en genderbias tegengaan en voorkomen, o.a. door het verplicht stellen van intersectionele *Gender Impact Assessments* en *Gender Equality Plans* en co-creatieve methoden als voorwaarde voor financiering.
- Via internationaal gestandaardiseerde methodes kwalitatief hoogstaande, representatieve, naar gender uitgesplitste, gedisagreerde en intersectionele data en statistieken te verzamelen, analyseren en rapporteren – met waarborging van privacy en mensenrechten. Deze data moeten publiek beschikbaar zijn, zodat deze door onderzoekers, maatschappelijke organisaties en de media gebruikt kunnen worden. Middels deze data kan het inzicht in de grondoorzaken en oplossingen van genderongelijkheid op alle 12 *critical areas* worden vergroot.

I. Mensenrechten van vrouwen

Wereldwijd worden basale mensenrechten en vrijheden van vrouwen en meiden ingeperkt door de normalisatie van conservatieve, extreemrechtse, nationalistische en anti-gender en anti-rechtenbewegingen. Zelfs als lidstaten wetten hebben die gelijkheid en non-discriminatie garanderen, zijn er grote barrières voor vrouwen en meiden in al hun diversiteit.

Om de doelen onder critical area I te realiseren is het noodzakelijk om:

- internationale mensenrechteninstrumenten, normen en standaarden voor het bereiken van gendergelijkheid te ratificeren en implementeren³
- speciale aandacht te hebben voor het realiseren van mensenrechten van mensen die meerdere, elkaar kruisende vormen van discriminatie ervaren, waaronder (vrouwelijke) activisten, verdedigers van gendergelijkheid en LHBTIQ+ rechten en *Women Human Rights Defenders*
- te investeren in vrouwenrechten-, gendergelijkheids- en feministische organisaties en vrouwennetwerken in lokale gemeenschappen en het erkennen van vrouwen en meiden als *changemakers* in hun gemeenschap
- een feministisch buitenlandbeleid te implementeren, waarbij vrouwenrechtenorganisaties en andere belanghebbenden worden betrokken bij (internationale) handelsoverhandelingen

J. Vrouwen en de media

Vrouwen zijn wereldwijd nog altijd ondergerepresenteerd in de media en worden vaak op een stereotiepe manier geportretteerd. (Sociale) media spelen een belangrijke rol in de beeldvorming en perceptie van vrouwen, het vergroten van het bewustzijn van genderongelijkheid en bij het uitbannen van genderstereotypen. Genderongelijkheid in de media ontstaat zowel door ondervertegenwoordiging van vrouwen in al hun diversiteit als verkeerde vertegenwoordiging^{xxv}, hierdoor is het vrouwelijk perspectief en het aandeel van verhalen die verteld kunnen worden door vrouwen onderbelicht. Hoewel een toenemend aantal vrouwen journalistiek studeren, krijgen zij te maken met barrières op het gebied van veiligheid, ondersteuning en loopbaanmogelijkheden. Daarnaast moet er aandacht zijn voor de rol sociale media in gender(on)gelijkheid. Zo krijgen vrouwen en meiden disproportioneel te maken met online haat en intimidatie. .

Om de doelen onder critical area J te realiseren is het noodzakelijk om:

- het recht op vrijheid van meningsuiting, autonomie, privacy, veiligheid, deelname aan democratie, het recht op vereniging en demonstratie te respecteren en beschermen, evenals de bescherming van mensenrechten van vrouwen en meiden in al hun diversiteit, zowel online als offline en zonder belemmeringen en discriminatie.
- genderstereotypen in (sociale) media te bestrijden. Erken en benadruk dat genderstereotypen sociaal en cultureel geconstrueerd zijn en geworteld in historische en structurele ongelijke machtsverhoudingen. Tradities, overtuigingen en sociale normen mogen geen excuus zijn voor het afzwakken van internationale conventies en verdragen.
- online uitingen en inhoud, waaronder informatie over seksuele reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) en seksueel welzijn, niet te censureren en het verspreiden van mis- en desinformatie actief tegen te gaan. Door o.a. internationale mechanismen voor transparantie en verantwoordelijkheid van technologiebedrijven, digitale platforms en mediakanalen.

K. Vrouwen en het milieu

Klimaatverandering, verlies van biodiversiteit en rampen als gevolg van klimaatverandering hebben een disproportionele impact op vrouwen en meiden in al hun diversiteit, waarbij de meest

³ Zie ook pagina 2

gemarginaliseerde mensen de meest ernstige gevolgen ondervinden. De impact van de klimaat- en biodiversiteitscrises en genderblind beleid verergeren genderongelijkheid^{xxvi}. Wereldwijd lopen vrouwen en meiden een groter risico op honger, ziekte, geweld en sterfte als direct gevolg van klimaat- en biodiversiteit gerelateerde rampen. Vrouwen en meiden spelen vaak een belangrijke agenda bepalende en mobiliserende rol, maar zijn ondervertegenwoordigd in beroepen in de klimaat- en milieusector en in participatieprocessen, (politieke) besluitvorming en leiderschapsposities in het algemeen). Bovendien hebben vrouwen en meiden een gebrek aan en minder toegang tot financiële steun en kapitaal voor klimaatadaptatie technologieën, klimaatactieprogramma's en milieubescherming en de energietransitie.

Om de doelen onder critical area K te realiseren is het noodzakelijk om:

- een gendertransformatieve, inclusieve en intersectionele aanpak te implementeren in het internationaal klimaatbeleid en de afbouwplannen voor fossiele energie. Bij de aanpak van klimaatverandering en de beheersing en bestrijding van (klimaat) crises en rampen moet er rekening gehouden worden met de ongelijke impact hiervan op meiden en vrouwen in al hun diversiteit, inclusief op het gebied van een groter risico op seksueel en gendergerelateerd geweld, verminderde toegang tot onderwijs en essentiële gezondheidsdiensten waaronder seksuele en reproductieve gezondheidsdiensten.
- Klimaatfinanciering gendergelijkheid te laten verminderen en deze toegankelijk te maken voor lokale en door vrouwen geleide organisaties, bijvoorbeeld door versoepelde accreditatieprocedures en verantwoordingsmechanismen, lagere startbedragen en meerjarige en flexibel in te zetten financiering.
- volledige, gelijke en betekenisvolle participatie en representatie in politieke en economische besluitvormingsprocessen op alle niveaus omtrent klimaat- en biodiversiteitsvraagstukken te garanderen, promoten en institutionaliseren, inclusief de participatie van lokale en inheemse gemeenschappen en vrouwenorganisaties in het Globale Zuiden.
- te investeren in vrouwelijk en (jonge) feministische leiderschap en rolmodellen in besluitvorming op het gebied van klimaat en biodiversiteit, en in door mannen gedomineerde sectoren, zoals wetenschap, techniek, bouwkunde en wiskunde.
- de kennis van lokale en inheemse gemeenschappen en vrouwen in klimaat- en biodiversiteitsbeleid te erkennen en hun leefgebieden te beschermen.

L. Meiden en jonge vrouwen

Het verbeteren van het welzijn en de positie van meiden en jongen vrouwen vereist een inclusieve, gendertransformatieve aanpak in wetgeving en beleid op alle gebieden, waaronder seksueel en reproductieve gezondheid en rechten, onderwijs, gezondheidszorg en de economie. Vandaag de dag lopen (jonge) meiden het risico minder rechten te hebben dan hun moeder(s) en soms zelfs hun grootmoeder(s). Naar schatting zijn er momenteel 640 miljoen vrouwen en meiden die als kind getrouwd zijn. Bovendien neemt het risico op kindhuwelijken toe tijdens humanitaire crises, zoals conflicten en klimaatgerelateerde rampen^{xxvii}. Genderstereotypen en sociale normen rondom onbetaalde zorgtaken zorgen ervoor dat meiden, als ze naar school gaan, moeite hebben hun tijd te verdelen tussen het onderwijs en huishoudelijke taken. Meiden en jongeren in al hun diversiteit moeten direct over instrumenten en middelen kunnen beschikken die hun volledige, betekenisvolle en effectieve participatie in besluitvorming op alle niveaus mogelijk maakt, zodat zij kunnen bijdragen aan het vormgeven van een een betere toekomst voor iedereen.

Om de doelen onder critical area L te bereiken is het noodzakelijk om:

- schadelijke praktijken, waaronder meisjesbesnijdenis en genitale verminking van intersexe personen en kindhuwelijken te voorkomen door de adoptie van gezondheids- en welzijnskaders voor jonge vrouwen en meiden, invoering van gendertransformatieve, adequate wetten, beleid en diensten en toegang tot betrouwbare informatie.
- te investeren in leiderschap van jongeren en door jongeren geleide (feministische) organisaties en het erkennen en faciliteren van jongeren als leiders en *changemakers* in hun gemeenschap. Zij moeten toegang hebben tot financiering en subsidies door het wegnemen van obstakels zoals (gender)stereotypen en vooroordelen, taalbarrières, subsidiecriteria, ingewikkelde procedures, kosten, en compliance.
- Jongeren, inclusief meiden en jonge vrouwen, te betrekken en te laten meebeslissen in subsidieprocessen en besluitvorming, zodat het geld terecht komt waar dat het hardst nodig is en de meeste impact maakt. In het bijzonder jongeren die het minst profiteren van het bestaande patriarchale systeem, zoals meiden en jonge vrouwen in al hun diversiteit, lhbt+ jongeren en jongeren met een handicap, rurale, inheemse, en ontheemde, migranten- of vluchtelingenstatus.
- de volledige, betekenisvolle en effectieve toegang, participatie en inclusie van jongeren in internationale besluitvorming, conferenties en congressen te garanderen en faciliteren, onder andere door het wegnemen van barrières en het bieden van financiële ondersteuning^{xxviii} en het ondersteunen van collectieve actie door jongeren.

Participatie maatschappelijk middenveld

Tot slot is het Nederlandse maatschappelijk middenveld bezorgd over de steeds kleiner wordende ruimte en (financiële) steun voor het maatschappelijk middenveld in Nederland en de beperkte(re) toegang voor maatschappelijke organisaties in CSW- en andere VN-processen. We zien het review jaar van 30 jaar implementatie van de Beijing agenda en de nieuwe commitment gemaakt bij de Summit of the Future voor een “revitalisering van de CSW” als een kans voor Nederland om de manier van werken binnen en met de CSW te herzien en te zorgen voor betekenisvolle participatie van het maatschappelijk middenveld, onder andere door het stimuleren van NGO- en jongerenvertegenwoordigers als onderdeel van ieders delegatie en de mogelijkheid voor vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties die geen onderdeel zijn van een delegatie om de onderhandelingen te kunnen volgen (fysiek of online).

-
- ⁱ World Economic Forum (2024). *Global Gender Gap 2024*. <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2024/>
- ⁱⁱ European Institute for Gender Equality (2023). *Gender Equality Index 2023*. <https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2023-towards-green-transition-transport-and-energy>
- ⁱⁱⁱ McKinsey Global Institute (2015). *The power of parity: how advancing women's equality can add \$12 trillion to global growth*. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/employment-and-growth/how-advancing-womens-equality-can-add-12-trillion-to-global-growth>
- ^{iv} Uit recent onderzoek van de OECD neemt de financiering voor gendergelijkheid af, in het bijzonder op het gebied van humanitaire hulp. Zie OECD (2024). *Development Finance for Gender Equality 2024*. <https://doi.org/10.1787/e340afbf-en>
- ^v <https://data.unwomen.org/features/poverty-deepens-women-and-girls-according-latest-projections>
- ^{vi} Worldbank (2024) *Women, Business and the law*.
- ^{vii} 98 landen hebben wetgeving voor gelijke betaling voor werk van gelijke waarde. Slechts 35 landen hebben ook loontransparantiemaatregelen of mechanismes om de loonkloof aan te pakken. Zie [Women, Business, and the Law 2024](#)
- ^{viii} UN Women (2014). [Women and poverty](#).
- ^{ix} Christ, A. & Gronniger, T. (2018). Special Report *Older Women & Poverty*. *Justice in aging. Fighting senior poverty through law*.
- ^x UNESCO (2024). <https://www.unesco.org/en/articles/key-data-girls-and-womens-right-education>
- ^{xi} Merone, L., Tsey, K., Russel, D. & Nagle, C. (2022). Sex Inequalities in Medical Research: A Systematic Scoping Review of the Literature. *Womens Health Rep (New Rochelle)*. 31(3), 49-59.
- ^{xii} UN Women. *The Shadow Pandemic: Violence against women during COVID-10* <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/in-focus-gender-equality-in-covid-19-response/violence-against-women-during-covid-19>
- ^{xiii} Ibid
- ^{xiv} The Compact Women, Peace and Security and Humanitarian Action. *Accountability Report 2024*.
- ^{xv} Ibid.
- ^{xvi} UN Women (2024). *Women, peace and security and Humanitarian action Compact. Accountability Report*. https://wpshcompact.org/wp-content/uploads/2024/10/WPS-HA-Compact_AcctReport_2024.pdf
- ^{xvii} Zie <https://www.unfpa.org/resources/minimum-initial-service-package-misp-srh-crisis-situations>
- ^{xviii} UN Women (2023). *Progress on the Sustainable Development Goals: The gender snapshot 2023*.
- ^{xix} UN Women. *Forecasting time spent in unpaid care and domestic work. Technical brief*.
- ^{xx} International Labour Organization (2023). *Spotlight on Work Statistics n°12*.
- ^{xxi} [Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework | OHCHR](#)
- ^{xxii} Empower Women (2020). *WEPs Guidance Note: Closing gender pay gaps*.
- ^{xxiii} IPU Parline (2024). [Global data on national parliament](#).
- ^{xxiv} UN Women and the United Nations Department of Economic and Social Affairs (2024). *Progress on the Sustainable Development Goals: The Gender Snapshot 2024*, p. 24. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2024/09/progress-on-the-sustainable-development-goals-the-gender-snapshot-2024>
- ^{xxv} Free Press Unlimited. *Gender and media*. <https://kq.freepressunlimited.org/themes/gender-equality/gender-and-media/>
- ^{xxvi} ActionAid, Both ENDS, WECF, WO=MEN Dutch Gender Platform. (2021). *Onlosmakelijk verbonden: gendergelijkheid, klimaat en biodiversiteit. Concrete aanbevelingen voor integraal beleid*.
- ^{xxvii} UNICEF (2023). *Is an end to child marriage within reach? Latest trends and future prospects*.
- ^{xxviii} Best practices voor het ondersteunen van jongeren bij (internationale) congressen zijn onder andere: aanbieden van vooruitbetaalde reizen en accommodatie, hulp bij visumaanvragen en –kosten, bieden van financiële begeleiding en ondersteuning door o.a. duidelijke financiële richtlijnen te stellen, taalondersteuning, inclusief tolkdiensten of vertaald materiaal, om effectieve communicatie en inclusie van jonge deelnemers met verschillende taalachtergronden te garanderen. En jongeren niet belasten met extra <https://www.wetrustyouth.org/post/best-practices-in-supporting-young-people-to-attend-conferences>